

K109-19-02380
Halotti beszédek: 787

EGYHÁZI SZÓZAT

Halotti beszédek: 7

KISFALUDI

KISFALUDY SÁNDOR

TÁBLABÍRÓ, MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁGI TISZTELETBELI TAG

HAMVAI FÖLÖTT

SÜMEGHEN, MDCCCXLIV-dik ÉVI, DECEMBER XIX-én

HIRDETTE

SZABÓ IMRE,

A VESZPRÉMI PAPNEVELŐ INTÉZET ALGAZGATÓJA, ZALAMEGYEI ÉS VECSESZÉKI TÁBLABÍRÓ.

VESZPRÉM.

JESZTÁNY TOTTH JÁNOS' NYOMTATÁSA.

EGYHÁZI SZÓLAT

KISFALUDY

KISFALUDY SÁNDOR

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG TISZTELT TAG

HAMVAI FÖLÖTT

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG TISZTELT TAG

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG TISZTELT TAG

KNY-19-02380

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG TISZTELT TAG

Hol vagyon halál a' te győzedelmed? Kor. 1. L. 15. r. 55. c.

Zala egéről ismét *) jeles csillag hunyt le, melynek sugárai dicsőség' fénytüzében ragyogták át az édes hazának messze látkörét. Zala regényes körében új sírhalom emelkedett, mely fölé a' hon' nemtője gyászolva borul, mert göröngyei alatt ismét a' nemzet' büszkeségének egyik legkiválóbb tárgya szendereg. És ki ő? **Kisfaludy Sándor**, Zalának szülöttje, a' fölkenet, a' koszorus költő, a' hőszerelemű honpolgár, a' honszerte ismert, tisztelt, szeretett Kisfaludy Sándor! Sümegh volt bölcsője; Sümegh lőn sírja is. Itt álmodáale ártatlan pólyaálmaait, itt nyugszik hetvenkét éves életpályája után! **) Oh mint fáj a' gondolat, hogy a' halál' dermesztő szele megfagylalhat egy szívet, melyből a' haza, és emberiség' szeretetének lángja tiszta lobogással tört ki, rokonérzelmekre magasztalva minden magyar kebelt, melynek fogékonyságát aljas szenvedélyek elnem tompíták. Oh milly keserítő tudni, hogy visszanyerhetlenül vesztve a' férfit, ki egészen hazájának, és az emberiségnek élt; ki ifjabb éveiben a' harcmezőn, hős elszánt-sággal vívta a' honvédelem' nemcs csatáját; és a' béke' malasztos napjait, bár visszavonult is az ösküszöbkhöz, nem henyélte, nem bitangolta el; hanem kardját tollal cserélte föl, és védve, ápolva a' nemzetiséget, 's annak első tényezőjét, a' hazai nyelvet, a' pályán, melyre kegyencz-kint hivatott, tett, munkált véglegeltekig csüggedetlenül. — Illy férfiú koporsójánál kinzóbb fájdalomban szorul-el a' szív, 's a' mulandóság' fagyos érzete, élesebb gyötrellemmel húzódik át reszkető idegein. — Nem lehet kibírni a' gondolatot, hogy férfúnak, ki olly magas fokán diszlett a' szellemi miveltségnek, ki évek hosszú soránát fejleszté tökélyeit, úgy megszakadjon élete, mint a' baromé, mely öntudatlanul legel sírja fölött. Az ész ugyan megakad itt, mert láthatára véget ért; a' gondolatok elborulnak a' sír éjelében; és az ember, egész természetében megborzadva, hallja a' sírhantok tompa zuhanásait, mint a' hervadás' országából fölnyögő rémhangokat, melyek félreérthetetlenül hirdetik, hogy azt, kit eltemettünk, e' világra többé visszaszírni nem lehet. De itt a' józan ember megnem nyughatik. Ő, ki egyfelől a' mulandóság' egymást váltó jelenetei, a' sűrűen emelkedő sírhalmok között is olthatatlan vágyat érez öröklét után, más felől pedig tapasztalja, hogy az idő mindent elavít, 's a' legdrágább emlékeket is kitörli; ő ki szívének minden érütésében boldogságot kér, de ez életben nem nyerhet; ki reményeket alkot, melyek teljesületlenül kísérik sírjába; kit szellemi tulajdonainak öntudata, a' roppant természet' minden egyéb tárgyai fölé emel, 's azért mintegy igényelhetni sejt, hogy ha minden egyebet elborít is az enyészet' örvénye, ő mentve maradjon; oh a' józan ember itt megnem nyughatik, ő az enyészet' gondolatától vissza dőbbenik, 's nyugpontot keres, hol kételyeivel, és vágyaival tisztába jöhetne. És ime itt sejlik-ki a' kereszténység' legfényesb diadala. A' menyből hozott hit' szent angyala a' sír túljartjára áll, 's az istenség' fényzősében meggyújtott szövétnekkel deríti föl a' borzasztó éjhomályt, a' Mindenható' trónjától lehozott igékkel biztosít, hogy a' lélek, mely agyagrézsűnket eleveníti, nem lesz a' romboló

*) Vissza emlékezés Deák Antal' halálára.

**) Szület: 1772 Sept. 27 † 1844. Octob. 28

időnek, nem a' halálnak martalékja, és a' dicsőülés' szent reményének malasztjával megihletett halandó embert a' sir' közelében illy szókra bátorítja, halál hol vagy a' te győzedelmed?"

„Oh örök élet boldogító reménye, te vagy legszentebb gyönyöre minden józan embernek, kit a' világbölcsek' testi evangeliumának álmai tévutakra nem csaltak; te vagy legdicsőbb föl-magasztalódása minden igaz kereszténynek, ki az isteni ígéretek' jámbor hitében él; légy te sarkpontja mai elmélkedésünknek is.“

Avvagy szólhatnék e' fontosabb tárgyról Kisfaludy Sándor hamvai fölött, kit mint a' halhatatlanság kijelöltjét, kísért sírjába az egész nemzet részvéte. O, ki olly sok tekintetben jeles volt, ki a' lelketlen romokba életet énekelt, megérdemli hogy túlélje halálát; hogy az örökkévalóság ölelje föl őt. Pedig a' halhatatlanság, melyet e' világ ígér szűk határi közt, csak olyan ígért, mint a' világnak egyéb ígérétei: ige melly testté nem lehet. Itt, a' mulandóság országában nincs egyéb halhatatlan, mint a' mulandóság. És az emberek, kik naponta tapodják a' földet, melly egykor hamvaikat földendi, a' legdrágább emléket is csak holtig őrizhetik; „el-mulik a' világ, és az ő dicsősége.“ Elmélkedjünk mi azon halhatatlanságról, melyet Istenünk ígér; élésszük hitünket szent ígérétebe; mert e' hitnek befolyása életünkre jótékony, és üdvös.

Ha nem ellenmondás, bizonynyal igen különös tünemény, hogy napjainkban is, midőn az isteni kinyilatkoztatás által földerített ész, mindent tisztábban láthat, mi a' lélek ügyét érdekli, találkoznak emberek, kik az örök élet iránti hitet gúnyosan visszalökik; 's ámbár az emberi természet gyöngyeségét naponkint tapasztalják; ámbár átlátják hogy a' gyarló ember az erény' szilárd gyakorlására, az érzékiség' hatalmas ingerei, a' sok oldalú erkölcsi veszélyek között lelkesedést, kitűrő erőt egyedül az örök élet reményétől nyer, e' remény' letapodásában helyezik bölcseségöket; bizony nem nagy dicsőségére a' kornak, mellyben élnek, 's mellyet annyira magasztalnak. Azt írja egyhelyt gyászolt költőnk: „az észnek e' föld szűk határ, 's az emberből kikivág; a' mulandóság fölött jár, mert az éggel rokonság.“ *) És valóban minél élesebb az ész, minél mélyebben hat az emberi természet' lényegébe; minél tisztábban fogja föl a' nagy mindenség' részeinek össze függését, az embernek irántai viszonyát; minél józanabb, következetesebb okoskodással bírálja az ember' szellemi részének tulajdonait, inségeit, hajlamait, vágyait; annál több, és fontosabb okot lel, a' halhatatlanságot nem csak himni, hanem ésszerűleg szinte követelni! —

Még különösebb, 's valóban a' megfoghatatlanságig különös tünemény, hogy korunkban olly emberek is vannak, kik a' halhatatlanság iránti hitet nyílt ajakkal bevalják, 's még is úgy élnek, mintha a' sírűregben vég enyészetre karolná őket át. A' religiót, Jézus Krisztus' szent religióját; ezen jóltévő vezéresillagát az embernek sírján keresztül az örökkévalóságba, mint hitvány árucikket tekintik, mellyel kereskedni szabad; mellyet midőn tisztelete földi hasznót ígér szívükhöz ölelni, midőn állati kéjekbe elmerülni tilt, vagy az istentelenek' részéről gúny, üldözés mutatkozik, elvetni lehet, kény, és kedv szerint.

Mind a' két tünemény szomorun jellemzi korunkat; hangosan hirdeti, hogy e' kereskedő század, a' mohó önzés, pusztán anyagi érdekek, testi kéjelmek' vasigája alatt sorvad; a' szel-

*) Himf. II. köt. 153. d.

lemi czél, melyre az ember alkottatott számításán kívül áll, ép azért e' túlbecsült kor, olly silány törpeségben mutatja föl az emberiséget, hogy a' földporán kissé fölülemelkedett lélek elkéserevedve rettenik vissza.

Az embernek valódi nagysága, mint sz. Ágoston mondja abban áll, ha „lelkét az előítéllektől, és hibáktól; szívét a' szenvedélyek' alacsonyító uralmától tisztán megőrzi.“ Mind a' kettő pedig olly eredmény, melyet a' jövő élet reménye szül. Tévelyektől, és bűnöktől e' remény övmeg egyiránt; e' reményben lakad a' legtisztább ismereteknek úgy, mint legmagasztosabb érzelmeknek forrása.

Legtöbb hibáink, és bűneink a' földi lét' azon túlságos szeretetéből erednek, mely egyedül a' mulandóság korlátai közt vesztegel. Az idő határi közé szorítva, közelebb állunk a' tárgyakhoz, mint helyesen ítélnénk fölöttök. Szórakozott elménk, mintegy vihartól elkapatva, röppenik-át a' legvilágosabb igazságokon, 's ha látjuk is azokat, lelkünket meg nem illetik. Annak, ki a' világeletről, és emberekről józanul ítélni akar, kikell a' mulandóság' köréből szállni; csak az örökkévalóság nagy eszméjétől áthatott ember látja a' világot semmiségében, az embereket igaz alakjokban. Látja, hogy azok, kiket a' világ hatalmasoknak nevez, csak abban különböznek egyebektől, hogy több láncz békózza őket. Látja, hogy a' gazdagok azért szaporítják vagyonukat, hogy szaporítsák aggodalmaikat; a' fősvények azért zsugorognak, hogy gazdagon halhassanak meg. Látja a' kéjmohót, ki élvezetet keres, és lélekgyötrelmet talál; a' világebberet, ki minél több tárgyhoz csatlakozik, annál rémesebb ürességet érez. Látja a' bűnösök' aljas fetrengéseit; az istentelennek örökös harezait a' religióval, melyet tisztelni kintelen; eszével, mely őt kárhóztatja, öntudatával, mely gyöttri; a' halállal, mely borzasztja, 's rettentéseivel kétségről kétségre, bűnről bűnre ragadja, míg sirba nem temeti. Látja az embereket, mikint körülhízelgik, és megvetik; átkarolják, és gyűlölik egymást; kik soha nem lehetnek Istené gyönyörölveik; felebarátjaiké szenvedélyeik, és soha nem önmagoké teendőik miatt. Látja, hogy az idő, mely utolérhetlen gyorsasággal rohan, és az örökkévalóságban mint gyöngye patak elvész, elragadja a' merész válatokat. 's a' földi nagyság', és dicsőség' diadalíveit haszontalan rongyokká tépdeli. De látja azt is, hogy egyedül az erény nem hal meg; csak annak nagysága nem törpül; 's ha nem mindig boldog is, ragyog az az általános pusztulás' romjai fölött is öröklő dicsőségben.

És mit következtet mindezekből? Azt, mit szent Ágoston ezen emlékezetre méltó szavai foglalt: „oh élet: mely olly sokat megcsalsz; tiéd közül olly sokat elcsábítasz; mely olly sokat megvakítál; mely midőn keletkezel semmi vagy; midőn föltűnsz árny vagy; midőn fölmagasztalsz füst vagy: édes vagy te a' bolondoknak; keserű a' bölcseneknek; ki téged szeret, nem ismer; és a' ki ismer megvet; jaj annak ki neked hisz, boldog a' ki megvet.“ *) Azt következteti mindezekből hogy esztelen az, ki a' mulandóság' ezen dulásai közt öröklő tárgyhoz nem ragaszkodik; azt, hogy mindaz mi a' sírnál megszűnik, az ember' öröksége nem lehet; azt, hogy boldogtalan ember az, ki a' földhöz tapadt tekintetét tovább nem emeli, boldogtalan lélek az, mely a' szenvedélyek' zsibaján elszenderedik, 's feledi az egykori fölébredés gyászos következményeit. Következteti, és átlátja az irás ezen szavainak igazságát „az Istent féld, és az ő parancsolatit megtartsd, mert ez az egész ember.“ **) És nyílt kebellet fogadja élet törvényül Üdvezítőnk' azon intését „keressétek először az Isten' országát és az ő igazságát, a' többi mind megadatik nektek.“ ***)

Már a' ki illy szempontból fogja föl az életet, nyugodt leend annak minden változataiban. A' mi csak pillanatilag tart, az ő örökéletü lelkére háborítva nem hathat, Ő a' földtől nem kér

*) Serm. 49. ad fratr. in eremo.

**) Predik. 12. 13. —

***) Máté 6, 36.

egyebet, mint a' mit adhat: temetkezési helyet. Vágyai túlszálnak a' siron, ott keresik a' ki-elegítő tárgyakat. Míg itt él, munkálódik, mert arra teremtetett, mert a' túlvilágban csak érdem nyer jutalmat, csak az erény arat koszorút; érdemet, és erényt pedig munkásság szerez. Aranyszáju szent János szerint „*) két életet rendelt számunkra az Isten, a' jelent, és jövőt, a' jelent küzdéssé, a' jövőt a' küzdelem jutalmává rendelte.“ Az ember, ki e' hitben él, becsületesen betölti a' helyet, melyet a' gondviselés számára kijelelt. A' harczmezőn vitéz; a' polgári életben csüggedetlen munkás; a' családkörben türelmes, a' nyilvános, és magán életben egyiránt becsületes. Keresi az igazságot. Híve az erénynek. Mások irányában igazságos, és méltányos, önmaga iránt szigorú, és részrehajlatlan. A' világ' szajkó gögü nagysága; a' testi bölcsesség üres ellenvetései; a' gyarló pöffeszkedés' nyomorult álomképei; a' rajongók beteges lenézése hatás nélkül tűnedeznek szemei előtt. Ő Istennek akar tetszeni, nem az embereknek. Az igazságnak hódol, és nem a' hamisságnak. Legyen bár tiszta szándékának, becsületes igyekezetének, szives fáradaimainak jutalma félreismerés, hálátlanság, és méltatlan fájdalom; neki mindegy; mert lelke az örökélet eszméjén csügg, mellyről azt mondja sz. Ágoston „hogy az örökkévalóságban élet van halál nélkül; ifjúság elvényülés nélkül; fény, homály nélkül; öröm szomorúság nélkül; jóakarát gonoszság nélkül, és ország végnélkül.“ **) Illyen az ember, kinek keblébe az örök élet reménye elétegett.

És millyen az, ki e' reményt ellöki? Az, egy hajdani bölcs mondása szerint „a' lehető legbüszkébb, és legnyomorultabb lény.“ Az egy ember, ki csak kalandozik e' világban, nem tudja honnét jött, és hová megy. Fárad, nem tudja miért; törekszik, nem tudja mire. Kijött a' semmiségből czél nélkül, visszahanyatlik abba ok nélkül. Az egy ember, kiben öröm és félelem, félelem, és öröm szüntelenül egymást váltogatják; kit a' legkissebb lenézés kétségbe ejt, a' legkissebb megbántás haragra lobbant; a' legközönségesebb baleset földre ver. Az egy ember, ki a' mindennapiság' ingoványain szomorúan süppedezve vánszorog; kit minden vonz, és minden undorít; ki mindig az emberek ellen panaszskodik, még is mindig az embereket keresi; ki a' világot imádja, és átkozza; örömeit úgy, mint fájdalmait megunja; ki sem kötelességeit, sem szenvedélyeit nem szereti; ki sem magával, sem másokkal; sem szerencséjével, sem gyönyöreivel, sem foglalkozásaival, sem a' bűnnel, sem az erénnyel meg nem elégszik. És az illy ember, nem becsülheti magát többre mint a' port, melyet lábával tapod; alantabb áll, nyomorultabb a' baromnál, melly ösztönét követve soha nem téved. Az illy ember csak azért él, hogy magát meghalni lássa. Előtte Isten, és ördög; erény és bűn; hazafiúság, és honárulás; hűség, és hitszegés mindegy. Ő a' pillanat hatalma alatt áll; gondotatai messzebb nem szárnyalnak. — Illyen az ember, ki az örök élet reményét ellöki.

És szent Isten, milly nagy még is a' törekvés, kiirtani e' reményt minden kebelből. Mint-ha korunknak egyéb földadata nem volna, olly kiszámítva munkál ellene nyilvános helyeken, és magánkörökben egyiránt. Mennyi okoskodás, mennyi ellenvetés, milly halmozva iratik, és mondatik. A' méreg minden oldalról kiáradt, 's ragadja áldozatait. A' jövőndő élet bájképe, melyet a' hit' angyala a' boldogítás szüz szent vágyával tart elénkbe, csalárd álomképnek mondatik. A' nyomorult ember ki apadhatlan könnyorrásával eléggé hirdeti, hogy e' földön boldog nem lehet, ide bilincseztetik. — Elokoskodják tőle a' hitet, 's adnak neki keserű nem tudást; elveszik tőle a' reményt, és adnak neki kétségbeesést; kioltják benne a' szeretetet, 's fölélesztik a' gyűlölséget mások, és önmaga iránt. Kábának nevezik, ha a' teremő Isten' hatalmas színe előtt imádva meghajol, és arra erőszakolják, hogy istenelje a' földet, melly neki tövist terem; saját gyarlóságát, melly minden lépten sanyarja. Kinevetik, ha lelki testi szükségében Istenéhez fölimádkozik; 's ha tőlök kér segílyt, hideg gúnyossan visszautasítják. Kigunyolják, ha Isten házába tér; pedig a' világ minden erejével nem tudnak olly boldogító érzetet kelteni lelkében, millyent az ur' házában élő hittel töltött idő alatt élvez. És a' boldog talan törekvés nem kis mértékben mutatja eredményeit. Az emberek' nagy része valóban úgy

**) Hom. 27. in Joann.

**) Scrm. 49 ad frat. in exemo.

él, mint következetesen élni kell annak, ki örök életet nem hisz. Letörpülve méltóságából, aljasságokban fetreng. Vallása nincs. Istent nem imád; az ur' házát kéjcsarnokkal cserélte föl; és ép azért lelke beteg, szíve kiszáradt, erkölcsisége siralmas. — Oh bár megbiusítaná Isten a' gonoszok' tanácsát. Bár megakasztaná e' mirigy terjedését. Bár mind azok, kiket Isten észszel megáldott, kezét fogva, vállvetve szegülnének a' rossz ellen, mely a' mint egyes családok, úgy nemzetek' eleterébe beette magát. Van e' magyar, ki buzgó imádságban nem kérne áldást e' hazára, eleterőt e' hányatott nemzetnek? — En nagyobb áldást, ernyedetlenebb eleterőt nem imádkozhatom, mintha kérem Istenemet, erősítse meg közöttünk az örök élet' reményét. És csak akkor, ha hitté erősül e' remény; 's hogy avvá erősüljön, a' katolika egyházzal együtt munkálnak a' nemzeti művelődés' minden tényezői; ha a' bölcsék' tudományukat; a' költők magasztos képzeményök' szüleményeit; a' történetírók' a' nap eseményeinek rajzait e' reményen szűrítik; ha a' politícai vélemények' vezérei e' magasztos eszmével keltikfől az ifjú nemzedékben az emberi méltóság' tiszta érzetét; ha a' hadvezér e' reménnyel vértetzi harczosinak keblét; a' terhek' sulya alatt nyögő ember a' Nazareti Jézus' keresztjétől nyer enyhét, és erőt; ha a' magyar anya e' reményben nevelifől szerelme zálogát, akkor lesz csak e' nemzetnek viruló élete. Nemzet erkölcsi erő nélkül nem élhet; erkölcsi erőt a' vallásosság' szűz szelleme fejt-ki; és vallásosság' csak az örök élet reményéből szivárogo. Azért üdv, és hála mindazoknak, kik e' célra munkálnak.

És száljon le méltánylatunk a' gyászolt költő' sirjába. Ő ihletett költeményeivel megglelte az utat a' nemzet' szívéhez. Hangjai édes bájjal csöndültek meg; 's a' magyar keblek földagadtak az örömben, hogy nemzetök' nyelve illy gazdag bájban, és kellemben. A' hatás országos volt. És Kisfaludy Sándor e' hatályával úgy munkált, mint a' nemzet' javát lelkén hordó hazafihoz illik. Nem csöppögtetett ő mérget az önkint nyiladozó szívekbe. Tiszta, erkölcsös érzelmeket énekelt ő. Megróvjá ellenben a' bűnt, a' testi kéjek állatias hajhászatát. Gyönyörrel olvasám dalaiban e' kifakadását „ki a' vallást, 's jámborságot, gúnyolja, 's megneveti; az erkölcsöt, „igazságot, 's a' hazát nem szereti; az olly embert kerülnünk kell, mert élete poklot lehel, mert méreg foly ereiben, 's egy ördög ül szívében“ *) De én nem azért álltam föl e' szent emeletre, hogy Kisfaludy Sándor ismert, olvasott irodalmi műveinek magasztalását hirdessem. A' nemzet ítéletének nyilatkozata megelőzött itt; különben is irodalmi érdemeinek díkoszoruját azon tudós testület akasztandja sirkövére, melynek tagja, és disze volt.

Nem is egyedül mint író tanusított ő olly szellemi erőt, mely a' világ' mámorán túl vergődni tud; kitűnt az minden tárgy körül, mely hazája boldogítására üdvös befolyást, saját élet nyugalmának alapot nyújtani ígért. Pozsonban létekor, az 1791 országgyűlés hazafiúi jelenetei, beszédei, vitái föllángolták honszeretetét; 's keblét a' nemzetiség szilárdításáért gerjedező vágyakra magasztalák. Ápolta hazafiúi érzelmeit, a' pozsonyi várban lakott magyar nyelvű, és érzésű nevendék papokkal, minden nyerhetett szünidőben folytatott társalgása. **) És a' láng mely az ifjú keblében föllobbant, csak halála percében aludt-ki.

Jézus' istensége a' kereszten ragyogott legdicsőbb fonságban; a' vérével megváltott ember' szellemi ereje a' viszontagságok' napjaiban tűnik-ki leginkább. Mig jólét' gyönyöreit élvezi, mintegy megbájjolva lejt életutjain, 's az itt ott emelkedett gátokon, mint madár a' bérczfokon, könnyeden átlebbenik. De midőn a' jólét megfogyatkozik, a' gyönyört keserv váltja föl, szellemi erőre van szüksége, hogy elne csüggedjen.

Kisfaludy Sándor' életpályáján nem egyedül örömvirágok tenyésztek. A' harczsikon kiállt viszontagságok; a' véres csaták'nehéz küzdelmei, melyekben ismételve, dicséreteket arat-

*) Himf. II. köt. 199. dal.

**) V. ö. Közh, Esm. Tára, 7. köt. 233. l.

va vett részt; a' fogság, melyet hazájáért idegen földön szenvedett, részleteték ugyan lelkét azon szép örömben, melyet a' hazafiúi kötelesség hű teljesítésének nemes önérzete szül, de egyuttal szilárd szellemerőt igényeltenek.' —

És hogy igen érzékeny szívének bánat is jutott, megénekelt keservei eléggé hirdetik; de tanusítja azon két sír is, melyek' mindegyikébe egy egy nőt temetett. Egyikbe a' dalaiban olly szokatlan lelkesedéssel fölmagasztalt Szegedy Rozaliát, kihez az élet' tavaszkorának csak egyszer élvezhető, de soha nem felelhető édes emlékezetein fölül, közel 30 éven át példás házasság viszonya fűzte. A' másikba a' szende, az erényes Vajda Amáliát, kit mint a' természetöknél fogva borongásra hajló őszi napok' kedvderítőjét birt 9 éven át, de mint végperczekinek védangyalát birni óhajtott, és remélt siriglan. De e' csapások alatt nem ernyedtt szellemi ereje, mert keblében remény élt mellyről azt éneklé „hogy akkor sem hágy el, midőn már a' sír elnyel.“ *) Ezen a' földhatárain túl szárnyaló reménynak malasztja illeté meg lelkét, midőn nevének, és minden holt hiveknek emlékét, a' holt gyermekeiért is imádkozó egyháznak ajánlá, 's e' czélra az engesztelő áldozat fölmutatását rendelé. És nem a' földporához tapadt lélek kifolyásai voltak, azon szeretetteljes nyájasság, mellyel az ügybajosokat fogadta, és gyámolyította; a' szegényebb sorsu iskolás gyermekeket első nevének magáévá tett alapítványa által segíté; a' házi szegényeknek, kórházban, és azon kívül sanyargó betegeknek enyhet nyujtani buzgott évenként. **)

Tulajdonai miatt a' közéletben is szeretett ember volt. Szoros barátságot kevésse kötött, de barátjáiért minden áldozatra kész volt. Minden megkedvelt tárgyért lelkesen buzgott. Egyesenes lelke gyűlölte a' ravaszságot. Meggyőződése után véleményében állandó; szinleni semmit nem tudott; válogatás nélkül könnyen nyilatkozott, érzelmeit rejtegetni nem tudta; az igazságot élesen kimondá. Megjelent a' megyei gyűléseken is, 's ámbár természetes hevéssége, 's elborító bőségű képzeménye a' rögtön szónoklásra nem igen tevék alkalmassá, azomban írásba foglalt beszédei mindenkor jó hatást szültek ***) Ime így munkált Kisfaludy Sándorban a' szellemi erő, melly' a' sirontúl emelkedett lelkek sajátja.

Minmagunkban is, milly egészen más érzelmek kelnek, ha e' gyászra vált az örök élet' reményével tekintjük. A' hívő lélek mint Isten országának elfogadó csarnokát nézi azt; körülte sejtí a' jobb világ' dicsőült szellemeit, 's mintegy előízletét élvezí az örökéletnek, melyet halál nem szakaszthat meg. 'S ámbár egyrésről a' sok tekintetben jeles férfiú elvesztése fájdalommal hat minden magyar kebelre, más résről édes vigasztalást nyújt a' hívő gondolat. hogyha bár vesztve a' honpolgár, az ember él, és élí fog örökké. Oh emeljük e' reményben egygyé olvadt lelkeinket az élet Istenéhez, és kérjük engedje hogy a' megholtak nem csak öröklő, de boldog élete is legyen. Amen.

*) Himf. II. köt. 123. d.

**) Hivatalos értesítés' nyomán.

**) Közh. Esm. Tára 7. köt. 238 lap.